

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla, dr. Bagi Judit (Bagi Ügyvédi Iroda) ügyvéd által képviselt felperesnek a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Jogi Képviseleti Osztály (1055 Budapest, Kossuth L. tér 4., ügyintéző: dr. Bacsó Anita jogtanácsos) által képviselt Magyar Állam alperes ellen **kártalanítás** iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2010. május 18. napján kelt 28. P. 20.205/2009/10. számú ítélete ellen az alperes 2010. július 5. napján 12. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 35.000 (harmincötezer) Ft másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes 2008. február 25. napján előterjesztett keresetében 2.220.000 Ft vagyoni és 3.000.000 Ft nem vagyoni kár megfizetésére kérte kötelezni az alperest kártalanítás címén arra alapozva, hogy 2006. február 2. és október 25. napja közötti időben előzetes letartóztatásban volt annak a büntetőeljárásnak a részeként, amelynek eredményeként a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2007. április 4. napján meghozott és 2007. április 13. (helyesen április 5.) napján jogerőre emelkedett 30. B. 3577/2005/48. számú ítéletével őt a vád alól felmentette. Keresetét a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 580. § (1) bekezdés II. a) pontjára alapozta. Az előzetes letartóztatás, majd az ezt követően elrendelt lakhelyelhagyási tilalom miatt az"....." munkáltatónál fennálló munkaviszonyából eredő kötelezettségeinek - ahonnan származó jövedelme havi nettó 120.000 Ft-nak felelt meg - nem tudott eleget tenni. A lakhelyelhagyási tilalom miatt munkát nem

tudott vállalni, de megélhetési és szállásköltségeit viselnie kellett, amit havi 60.000 Ft-ban számított fel. Állította, hogy esetében a kártalanítás törvényi feltételei fennállnak. Munkahelyét elvesztette. Az előzetes letartóztatás foganatosítása és a felmentő ítélet jogerőre emelkedése között legkevesebb tizennégy hónapi munkabért vesztett el, melynek összege nettó 1.680.000 Ft. A lakhelyelhagyási tilalom alatti megélhetési költségei nettó 360.000 Ft-ot tettek ki. A fogvatartása alatt küldött csomagok havi 20.000 Ft-ot, összesen 180.000 Ft-ot jelentettek. Előzetes letartóztatásától kezdődően személyi szabadságát előbb egészben, majd a lakhelyelhagyási tilalom hatálya alatt részben elvonták. A letartóztatás ideje alatt súlyos pszichikai megrázkódtatásokban volt része egyrészt ártatlanságának tudata, másrészt a környezet által reá gyakorolt komoly mentális és fizikai behatások miatt. Az alperes védekezésére előadta, hogy soha nem volt bejelentett magyarországi lakcíme, r-i lakcíme azonban ismert volt a nyomozóhatóság és a bíróság előtt, oda azonban egyetlen idézést sem kapott. 2004-ben kiutasítás hatálya alatt állt, és azzal hogy visszatért "R"ba, a jogellenes állapotot szüntette meg. 2006-ban átutazóban volt Magyarországon, nem tudott az ellene kiadott elfogató parancsról. Tehát nem szökött meg, nem rejtőzött el, nem törekedett a hatóság megfélemlítésére.

Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen a kártalanítás ún. objektív jogalapját elismerte, de a Be. 580. § (3) bekezdés a) és c) pontja szerinti kártalanítást kizáró okra hivatkozott, melyre tekintettel a kereset elutasítását kérte. A felperes a büntetőeljárást megalapozó cselekmény idején illegálisan tartózkodott Magyarországon. Őt a Pesti Központi Kerületi Bíróság 13. B. 34.430/1998/17. szám alatt lopás vétsége és okirattal visszaélés miatt már elítélte és kiutasította a Magyar Köztársaság területéről, melynek tartama hat évben lett meghatározva. A perbeli eljárás során azért kellett az előzetes letartóztatását elrendelni, mert az általa bejelentett lakcímen nem tartózkodott, az ország területét úgy hagyta el, hogy erről a hatóságokat nem értesítette, vagyis nem teljesítette a Be. 43. § (5) bekezdésében írt kötelezettségét. Mindezt akként értékelte, hogy a felperes a hatóság számára elérhetetlenné vált, vagyis elrejtőzött. Emiatt kellett elfogató parancsot kibocsátani ellene, amelynek eredményeként a határátlépése során elfogták. Mindez a magatartás azt is jelenti egyben, hogy a felperes felróható módon okot szolgáltatott a kényszerintézkedés elrendelésére, melyre az eljárás korábbi szakaszában nem láttak indokot. Mindazonáltal az összecszerűsége is nyilatkozott. Az elmaradt jövedelmet bizonyítottság hiányában kérte elutasítani, mert a csatolt igazolás nem alkalmas annak alátámasztására, hogy a felperes az előzetes letartóztatását megelőzően dolgozott volna, és havi 120.000 Ft-nak megfelelő keresete lett volna, amelytől a kényszerintézkedés tartama alatt elesett. Az igazolás szerinti cég a felperest a büntetőeljárás jogerős befejezését követően alkalmazta. A felperes 2006. február 2. napján akként nyilatkozott, hogy azért jött Magyarországra, hogy munkát találjon, amiből következik, hogy letartóztatása előtt munkanélküli volt, jövedelemmel nem rendelkezett, vagyis a fogvatartás alatt elmaradt jövedelme sem keletkezhett. A csomagköltséget bizonyítatlanság miatt kérte elutasítani. A lakhelyelhagyási tilalommal összefüggő minden igényt elutasítani kért, mert e kényszerintézkedés miatti károk megtérítésére a Be. 580-584. §-ai értelmében nem köteles. A nem vagyoni kár tényét a személyes szabadság korlátozásával

köztudomás szerint együtt járó hátrányok körében elismerte, de a megjelölt összecszerűséget eltúlzottnak tartotta.

A Fővárosi Bíróság 2010. május 18. napján meghozott 28. P. 20.205/2009/10. számú ítéletével hatályon kívül helyezte a 28. P. 20.926/2008/7. számú végzését, és kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 1.500.000 Ft-ot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 70.000 Ft perköltséget és külön felhívásra állam javára 223.200 Ft illetéket, míg 90.000 Ft illetékről akként rendelkezett, hogy azt az állam viseli.

Az elsőfokú bíróság ismertette a felperes jogerős felmentése idején hatályos Be. 580. § (1) bekezdés II. a) pontját, (2) bekezdés a) és c) pontjait. Rögzítette, hogy az alperest csak meghatározott kényszerintézkedések miatt terheli a kártalanítás kötelezettsége, sem az őrizet, sem a lakhelyelhagyási tilalom nem tartozik ebbe a körbe, ezért a felperes ezekkel összefüggő kára nem volt az alperes terhére értékelhető. Az alperesnek a kártalanítást kizáró okra alapított védekezése miatt hivatkozott az előzetes letartóztatás elrendelésekor hatályos Be. 43. § (5), 73. § (1) és (2) bekezdéseire, az 1/2003. (III. 7.) IM rendelet 7. § (3) bekezdés a) pontjára, és rámutatott, hogy a felperes a gyanúsítotti kihallgatásakor állandó lakóhelyéül r-i címét jelentette be, magyarországi tartózkodási helyeként a 1084 "....." u. 1/B.....szám alatti címet adta meg, így került jegyzőkönyvezésre. Ez a cím megfelelt annak, ahonnan az előállítása megtörtént. A vádiratban már házszámként tévesen 1/C. szerepelt (valamennyi vádlott esetében). A téves címre kiküldött rendőr ezért írhatta jelentésében, hogy a vádiratban megjelölt címen lakás sincs, és az adott házban a lakók elmondása szerint nem laknak "r" állampolgárságú személyek. Ezen információk birtokában bocsátotta ki a büntetőbíróság az elfogató parancsot a felperessel szemben, majd történt meg az előállítása, előzetes letartóztatása. A nyomozati iratok alapján nem volt megállapítható, hogy a felperes ténylegesen Magyarországon élt volna, ezért őt a Be. 43. § (5) bekezdése szerinti kötelezettség nem terhelte. A büntetőügyben eljáró bíróság az elfogató parancs kibocsátása előtt a r-i címen meg sem kísérelte a felperes idézését, részére a vádirat kézbesítését. Nem volt tehát a felperes részéről olyan felróható magatartás, ami a hatóság előli elrejtőzésre utalt volna. A felperesnek az a magatartása, hogy magyarországi tartózkodási helyének megszűnését nem jelentette be törvényi kötelezettség hiányában, nem értékelhető olyan megtévesztő magatartásként, ami okozati összefüggésben állna a kényszerintézkedés elrendelésével és meghosszabbításával. Az elsőfokú bíróság tehát kártalanítást kizáró okot nem észlelt.

A Be. 584. § (3) bekezdésének felhívása után kifejtette, hogy a nyilatkozat beszerzését a jogalkotó az 580. § (1) bekezdés I. pontja szerinti esetkörre írja elő, de a felperes az 580. § (1) bekezdés II. pontja alapján érvényesített kártalanítást, ezért az ügyészség nyilatkoztatásának sem kérelemre, sem hivatalból nem volt jogszabályi alapja. A bíróságnak a kártalanítás jogalapja körében ugyanazon adatok alapján kell határoznia, mint amelyek a büntetőeljárás során a hatóságok

rendelkezésre álltak, ezért a nyomozó hatóság megkeresését szükségtelennek tartotta olyan adatokra, amelyek a büntetőeljárás anyagából megállapíthatóak.

A Be. 582. § (1) és (2) bekezdései, a Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdései alapján vizsgálta az érvényesített kárt. A foglalkoztatásra vonatkozó igazolás csak annak alátámasztására volt alkalmas, hogy a felperest 2007. április 25. napjától alkalmazták "R"ban. Ezzel az irattal a felperes nem bizonyította, hogy az előzetes letartóztatás előtt alkalmazásban állt, és ebből rendszeres összegű jövedelemmel rendelkezett. Ezt kizárta az a letartóztatást megelőző nyilatkozata, hogy 2006. februárjában azért jött Magyarországra, hogy munkát találjon. A felperes a csomagköltségei felmerültét és összegét sem bizonyította. Lakhelyelhagyási tilalommal összefüggő költségei kártalanítás keretében az alperessel szemben nem érvényesíthetők.

A felperes szabadságkorlátozása mintegy kilenc hónapig tartott. Az általa hivatkozott testi - lelki egészségromlás és a letartóztatás közötti okozati összefüggés megítélése szakkérdés, de a felperesnek szakértői bizonyításra irányuló indítványa nem volt. Az alperes egyező előadása alapján elfogadhatónak találta a fogvatartás negatív megítélést kiváltó, a felperes társadalmi kapcsolataira gyakorolt negatív hatását. Az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI. 1.) AB határozata szerint a pénzbeli kártérítésnek a nem vagyoni károknál az a funkciója, hogy az elszenvedett sérelem hozzávetőleges kiegyensúlyozásáról olyan vagyoni szolgáltatás nyújtásával gondoskodik, amely az elszenvedett sérelemért körülbelül egyenértékű másnemű előnyt nyújt. Az elsőfokú bíróság a felperes nemét, életkorát, a kártalanítás esedékessége idején fennálló élet- és értékviszonyokat figyelembe véve a kártalanítást 1.500.000 Ft-ban határozta meg, mint ami arányban áll az elszenvedett sérelmekkel.

A perköltségről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott, és kötelezte a felperest a pervesztésével arányos képviseleti költség alperes javára történő megfizetésére. Az illetékről szóló rendelkezését az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés a) pontjával, 62. § (1) bekezdés I) pontjával, 59. § (1) bekezdésével és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésével indokolta. Az első tárgyalást elmulasztó felperes igazolási kérelme folytán kitűzött tárgyalás eredményéhez képest a Pp. 109. § (4) bekezdése értelmében határozott a permegszüntető végzés hatályon kívül helyezéséről.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és elsődlegesen a kereset elutasítását, másodlagosan a marasztalási összeg 1.000.000 Ft-ra történő leszállítását kérte. Álláspontja szerint marasztalása sérti a Pp. eljárási alapelveit, a bizonyítás lefolytatására, a tényállás feltárására és a bizonyítás eredményének mérlegelésére vonatkozó szabályokat, ezáltal a Ptk. 355. §-ában és a Be. 580. § (1) bekezdésében írt anyagi jogi szabályokat. Az elsőfokú bíróság úgy hozott marasztaló határozatot, hogy a felperes erre irányuló kötelezés ellenére egyetlen tárgyaláson sem jelent meg, az előzetes letartóztatással összefüggő sérelmei tárgyában személyes nyilatkozatot nem tett, így hogy ténylegesen milyen a

személyiségét érintő sérülések érték. Nem vitásan az általános ítélkezési és jogalkalmazói gyakorlat köztudomásúnak tekinti, hogy a szabadságmegvonás együtt jár nem vagyoni sérelemmel, ezek tekintetében az esetek többségében a további bizonyítás mellőzhető, azt sem a bíróság, sem az ellenérdekű fél nem követeli meg. De a személyiség sérelmére alapított kárigény elbírálása a sérelmet szenvedett személy meghallgatása nélkül nem lehetséges. A köztudomásúnak tekinthető sérelmek sem eredményezhetik, hogy a konkrét személy, peres fél konkrét kereseti igényét a bíróság a személyes meghallgatás nélkül az alperes terhére megállapítsa. Csak a személyes meghallgatás után kerül a bíróság abba a helyzetbe, hogy a nem vagyoni károsodás tényére vonatkozó állítás tekintetében elbírálhassa, hogy annak bekövetkezése, a sérelem komolysága, súlyossága, mértéke, annak pénzbeli ellensúlyozása megállapításához további bizonyítás szükséges-e, elégséges-e a sérelem köztudomású tényként kezelése. Az a felperesi előadás, hogy őt nem vagyoni kár érte, önmagában nem elegendő az alperes marasztalásához. Nélkülözhetetlennek tekintette annak megállapítását, hogy a kényszerintézkedést elszenvedett személy azonos-e a keresetet előterjesztő személlyel. A személyazonosság megállapítása elengedhetetlen, és ez csak a személyes meghallgatás keretében lehetséges. Különösen indokoltnak tartotta, hogy a bíróság meggyőződjön arról, a felperes valóban kíván-e igényt érvényesíteni az alperessel szemben, a keresetét valóban változatlanul fenntartja-e. Az elsőfokú bíróság a nem vagyoni sérelmek körében a felperes mulasztása miatt a tényállást az objektív valóságnak megfelelően, megalapozottan nem tárta fel. Úgy hozott marasztaló döntést, hogy a Pp. 3. § (3) bekezdése értelmében a bizonyítatlanság következményeit nem értékelte kellő mértékben a felperes terhére. A felperes személyazonosságáról és az általa elszenvedett sérelmek mértékéről az elsőfokú bíróság nem tudott közvetlenül meggyőződni. A felperes mulasztásának következményét, a peres eljárással kapcsolatos érdektelenségét helyesen értékelve a keresetet el kellett volna utasítani. Arra az esetre, ha az elsődleges fellebbezési kérelmét nem találta alaposnak a másodfokú bíróság, a felperes mulasztását, érdektelenségét értékelve a nem vagyoni kár összegét 1.000.000 Ft-ra kérte leszállítani.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

Felperesi fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett 1.500.000 Ft-ot meghaladóan a keresetet elutasító, a felperest az alperes javára 70.000 Ft perköltségben marasztaló ítéleti rendelkezés (Pp. 228. § (4) bekezdés), a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet ezt meghaladó részeiben bírálta felül.

Az alperes fellebbezése a következők szerint nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a tényállást helyesen állapította meg.

A másodfokú bíróság előtti tárgyaláson a felperes személyesen megjelent, megállapítható volt azonossága a per tárgyát képező büntetőeljárásban az előzetes letartóztatás kényszerintézkedését elszenvedő vádlottal.

Az alperes a fellebbezésében a kártalanítást kizáró okkal kapcsolatos érveit már nem tartotta fenn, e körben a másodfokú bíróság annyit jegyez meg, hogy az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes esetében az alperes által hivatkozottak folytán kártalanítást kizáró ok nem állapítható meg.

Az alperest a Be. 580. § (1) bekezdés II. a) pontja alapján kártalanítási kötelezettség terheli a felperes nyolc hónap és huszonhárom nap tartamú előzetes letartóztatása miatt. A másodfokú bíróságnak a fellebbezés alapján csak azt kellett elbírálnia, hogy az elsőfokú ítéletben megállapított 1.500.000 Ft nem vagyoni kár megtérítésére történő marasztalás arányban áll-e a felperes által elszenvedett sérelmekkel. A felperes keresetlevelében utalt olyan a személyét ért nem vagyoni sérelmekre (mentális és fizikai behatások), amelyeket a fogvatartása alatt kellett elszenvednie, ezeket azonban nem konkretizálta, és bizonyítást sem ajánlott fel. Ezért az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a bírói gyakorlat által kialakított módon köztudomásúnak minősülő sérelmeket vette számba. A BH 1998. 82. eseti döntés értelmében köztudomású tény [Pp. 163. § (3) bekezdés], hogy a személyi szabadság hosszabb időtartamú, jelentős korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelőek és általában is károsak. Az ennek során elszenvedett „sérülések” a szabadulást követő életvitelben, munkahelyi elhelyezkedésben és a munkavégzésben is hátrányt jelenthetnek. A nem vagyoni kárpótlásnak az a rendeltetése, hogy enyhítse e hátrányokat, és segítse a belőlük eredő nehézségek leküzdését. Az elsőfokú bíróság, amikor a bizonyításra nem szoruló köztudomású tényeket egybevetette a szabadságkorlátozás tartamával és a kártalanítás esedékessége idején fennálló élet- és értékviszonyokkal, helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes által elszenvedett sérelem orvoslására 1.500.000 Ft nem vagyoni kár alkalmas. Nem volt alap arra, hogy a másodfokú bíróság a mérlegeléssel meghatározott marasztalás összegét a fellebbezésben megjelölt 1.000.000 Ft-ra leszállítsa, hiszen önmagában a fellebbezésben írt ok (felperesi mulasztás, érdektelenség) a nem vagyoni kár mértékét nem befolyásolja.

A másodfokú bíróság döntése a Pp. 253. § (2) bekezdésén alapult.

A másodfokú eljárásban pervesztes alperes a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles a felperes képviselőjével felmerült ügyvédi munkadíjat (Pp. 75. § (2) bekezdés, 32/2003. (VIII. 22.) IM 3. § (5) bekezdés) megtéríteni. A le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli (az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés a) pont, 56. § (1), 74. § (3) bekezdései, 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a).

, 2011. február 10.

Dr. Tölg-Molnár László sk.
a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna sk.
előadó bíró

Dr. Hóbl Katalin sk.
bíró

A kiadmány hitelül: